

Наталія Дзюба,

зав. відділу

Національної бібліотеки України для дітей

**БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛІОГРАФІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ
ДЛЯ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК:
ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН**

Процеси технічної та технологічної революції, що переживають бібліотеки на сучасному етапі, найбільшою мірою стосуються сфери каталогізування та обробки інформації. З впровадженням АІБС, створення електронних каталогів (ЕК) та бібліографічних баз даних (БД), насамперед, постало питання забезпечення досконалого тематичного інформаційного пошуку. Саме сучасна автоматизована інформаційно-бібліотечна система здатна забезпечити пошук серед великих масивів інформації за різними критеріями. Однак, ні широкі можливості обчислювальної техніки, ні новітні програмні засоби не здатні забезпечити бажаний ефект, якщо не вирішено проблеми семантичної обробки інформації. В свою чергу, реалізація цього найважливішого процесу неможлива без надійного лінгвістичного забезпечення (ЛЗ), що включає комплекс інформаційно-пошукових мов (ІПМ), методи індексування, засоби розробки і ведення ІПМ.

Для дитячої бібліотеки особливо важливим є надання користувачам необхідної та релевантної інформації, що можливо лише за умови наближення інформаційно-пошукових запитів до природної мови, взаємодії систематичного та предметного принципів розкриття інформації. Тож питання індексування документів – процеси вираження змісту документа або запиту на інформаційно-пошуковій є досить важливими та актуальними для вивчення.

Важливою складовою частиною інформаційно-лінгвістичного забезпечення АІБС є ІПМ класифікаційного типу – бібліотечно-бібліографічна класифікація (ББК). Створення та удосконалення ББК, розробка її наукових основ і впровадження – складні проблеми бібліотечногознавства, що залежать від вирішення ряду наукових, методологічних і методичних питань.

Бібліотечно-бібліографічна класифікація – ШМ, яка є ієрархічною універсальною комбінаційною системою класифікації, що динамічно розвивається. Вона розроблялась продовж десятиріч (починаючи з 1930-х рр.) спеціалістами великих бібліотек СРСР, і тепер залишається провідною класифікаційною інформаційно-пошуковою мовою ієрархічного типу.

Подією для шкільних і дитячих бібліотек став вихід у 1938 р. посібника О. В. Кленова «Техника школьной библиотеки» [1], в якому вперше було обґрунтовано необхідність застосування в дитячих і шкільних бібліотеках єдиної з бібліотеками для дорослих класифікації і показано прийоми, методи та особливості систематизації літератури для дітей.

Справи у бібліотеках покращилися після виходу декількох видань таблиць десятикової класифікації, доопрацьованих Л. Н. Троповським. Зберігши в таблицях в основному попередню структуру, автор вніс в них істотні зміни та доповнення. У 1941 р., взявши за основу «Таблицы десятичной классификации», перероблені Л. Н. Троповським, та керуючись практичними рекомендаціями працівників дитячих бібліотек Москви, Ленінграду та Києва, підготував та видав «Таблицы десятичной классификации для детских и школьных библиотек» З. М. Амбарцумян [2]. Вони призначалися для класифікації всього фонду літератури дитячих бібліотек, за винятком книг для дошкільників та учнів 1–2 класів, які у фондах бібліотек розставлялися окремо, а картки на них не включалися до основного систематичного каталогу. Всю іншу літературу слід було включати в систематичний каталог без розділення за віковими визначниками. Поряд з шифром рекомендувалося проставляти позначки «С» – для читачів середнього віку або «СТ» – для старшого віку. Крім того, виходячи зі специфіки завдань дитячої бібліотеки, своєрідності інтересів читачів – дітей та специфіки дитячої книги, дані «Таблицы...» зазнали значних скорочень: із існуючих 700 рубрик залишилося лише 200. Основний ряд ділень не змінився, зазнали змін у формулюванні лише рубрики, які стали більш доступними дітям.

В 1947 р. вийшло 2-ге видання «Таблиц десятичной классификации для детских и школьных библиотек» [3], в якому були враховані зауваження практичних працівників московських бібліотек, внесено уточнення в формулювання заголовків деяких розділів, розширено алфавітно-предметний покажчик.

У цьому ж році вийшли українською мовою «Короткі таблиці десятикової класифікації для невеликих бібліотек», підготовлені Л. Н. Троповським [4]. Рекомендовані до використання Бібліотечним управлінням Наркомпросу,

ці таблиці лягли в основу перебудови систематичних каталогів масових бібліотек і з деякими доповненнями та змінами, внесеними у післявоєнні роки, застосовувались в міських і районних бібліотеках. В методичних рекомендаціях до «Коротких таблиць ...» зазначалось, що дитяча книга класифікується так само, як і книги для дорослих – за змістом. За відсутності в бібліотеці спеціального дитячого відділу, книги для дітей рекомендувалося виділяти за допомогою позначки «Д». (Наприклад: Д59 – це дитяча книга з зоології).

Зважаючи на безперервні зміни у суспільному житті, нові наукові відкриття і пов'язані з цим застарівання таблиць, у 1948 р. Комітет у справах культурно-освітніх закладів при Раді Міністрів РРФСР прийняв рішення про створення єдиної класифікаційної схеми наукових і масових бібліотек. Оскільки це рішення не було підкріплено ні матеріально, ні організаційно, то великі бібліотеки країни (ДБЛ, ДПБ ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, БАН СРСР), що займалися розробкою таблиць класифікації, тимчасово, до 1959 р., відмовилися від вирішення завдання підготовки таблиць всесоюзного значення і зосередили основну увагу на підготовку таблиць класифікації для своїх внутрішніх потреб.

У цей же період перед дитячими бібліотеками теж постала необхідність вирішення проблеми постійного оновлення та доповнення класифікаційних таблиць. З 1952 р. частково це питання було вирішено централізовано за допомогою випуску щоквартального рекомендаційного покажчика літератури «Книги ... года для детских и школьных библиотек» [5–10], що готував до випуску бібліографічний відділ Державної бібліотеки СРСР ім. Леніна. Даний покажчик виходив до 1957 р. Схема рубрик, у міру необхідності, в кожному випуску переглядалась у зв'язку із змінами в суспільному житті, за необхідності вносились нові рубрики та зміни в формулювання вже існуючих. Бібліотекам України, які використовували в своїй роботі ці покажчики, доводилося вирішувати проблеми класифікації літератури, що стосувалися України. В 1953–1954 рр. це питання вирішилося після виходу «Схеми рубрик для систематичного каталогу сільської і колгоспної бібліотеки» [11] та «Схеми рубрик для систематичного каталогу сільської і колгоспної бібліотеки, бібліотек МТС і радгоспів» [12], що були підготовлені науково-методичним кабінетом бібліотекознавства при Комітеті у справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР. Згідно з архівними матеріалами цими документами були забезпечені і всі дитячі бібліотеки, які використовували схему рубрик для організації систематичних каталогів.

Значні зрушення в створенні бібліотечно-бібліографічної класифікації

відбулись в 1958 р., коли Міністерство культури РСФСР вирішило об'єднати зусилля бібліотек у справі вдосконалення та видання таблиць ББК. Робота продовжувалась протягом багатьох років і була, в основному, завершена в 1968 р. виходом у світ 30-томного видання «Библиотечно-библиографическая классификация: Таблицы для научных библиотек», яке у подальшому стало основою для створення системи таблиць ББК для бібліотек різних типів.

Слід зазначити, що в цей період (1950–1960 рр.) приділялася значна увага та питанням удосконалення системи класифікації дитячої літератури та створення відповідних каталогів. В 1958–1959 рр. дитячі бібліотеки активно використовували в своїй роботі і три випуски «Каталога детской библиотеки» [13–15] та додаток до нього «Ежегодник литературы за 1958 год для детских библиотек» [16], видані Державною бібліотекою СРСР ім. Леніна. У 1960 та 1964 рр. вийшли у світ «Таблицы библиотечной классификации для детских библиотек» [17, 18], які призначалися для використання як в самостійних дитячих бібліотеках, так і в дитячих відділеннях бібліотек для дорослих. В основі цих видань – таблиці бібліотечної класифікації для масових бібліотек, але при цьому було враховано завдання та специфіку роботи дитячих бібліотек, які й обумовили особливості оформлення та розробки таблиць. В результаті вони зазнали значного скорочення, хоча кількість основних відділів і порядок їх розташування залишилися незмінними. У відділах було вилучено ті підрозділи, де відображалася вузькоспеціалізована література з питань техніки, природознавства, суспільних наук, оскільки в бібліотеки для дітей вона не надходила. У виданнях 1960 р. та 1964 р. внесено також зміни у формулювання назв окремих ділень з метою досягнення доступності та кращого сприйняття їх змісту. Важливою для цих видань стала розробка детальних ділень для розділів, в яких накопичується література, що сприяє засвоєнню шкільних предметів і прищепленню навичок практичної діяльності школярів. Слід також зазначити, що бібліотекарі разом з «Таблицями...» отримали методичні вказівки до них, а також відповідний АПП.

Однак, і останнє видання (1964 рік) не було позбавлене недоліків. Тому Редакція анотованої друкованої картки ДБЛ і Державна республіканська дитяча бібліотека РРФСР постійно продовжували роботу з уточнення та доповнення «Таблиц ...». Більшість доповнень і правок мали локальний характер.

Не слід забувати і той факт, що мережа дитячих бібліотек постійно зростала: відкривались нові дитячі бібліотеки, організовувались дитячі відділення, вступали в дію бібліотеки в школах – новобудовах. І на цей час

«Таблицы ...» стали вже бібліографічною рідкістю. Враховуючи усі названі вище фактори у 1974 р. вийшло у світ третє, доповнене видання «Таблиц библиотечно-библиографической классификации для детских библиотек» [19]. Внесені до нього кардинальні зміни (значна деталізація розділів, уточнення взаємозв'язків відділів і конкретизація принципів розмежування рубрик тощо) дали змогу відобразити бурхливий розвиток техніки, науки, культури; літературу про найзначиміші події суспільно-політичного життя.

У 1978 р. у світ вийшла «Библиотечно-библиографическая классификация: Таблицы для детских библиотек» [20], яка ознаменувала важливий етап у розвитку теорії, методики та практики бібліотечної класифікації дитячої літератури. Дане видання було покликане замінити попередні видання «Таблиц...», що були переробкою варіантів десяткової класифікації за редакцією З. М. Амбарцумяна і протягом багатьох років успішно забезпечували виконання усієї сукупності завдань, пов'язаних з пропагандою книги, організацією фондів і каталогів дитячих бібліотек. Принципові відмінності нових таблиць полягали у змісті нового ряду, у внутрішній структурі та формулюванні рубрик відділів. Науки, що склали новий ряд, розміщувалися відповідно до історичного розвитку: науки про природу, суспільство і людське мислення. Місце відділів прикладних наук – технічних, сільськогосподарських, медичних – в основному ряду таблиць між відділами природничих і суспільних наук, вони слугували ніби з'єднуючою ланкою між ними.

Вихід у світ таблиць ББК поставив перед бібліотеками дуже важливе і відповідальне завдання – перевести свої книжкові фонди та каталоги на ББК. На виконання наказу Міністерства культури СРСР № 735 від 29 жовтня 1978 р. «О внедрении советской библиотечно-библиографической классификации в практику массовых и детских библиотек» та відповідного наказу Міністерства культури УРСР в Україні було розроблено перспективний план впровадження ББК в масових і дитячих бібліотеках на 1981–1985 рр. [21]. У ньому передбачалися заходи з розробки інструктивно-методичних матеріалів на допомогу масовим і дитячим бібліотекам республіки щодо підвищення кваліфікації працівників, які займалися впровадженням ББК, надання практичної допомоги бібліотекам республіки, а також визначався термін (до 1985 р.) завершення процесу переведення книжкових фондів і каталогів бібліотек республіки на ББК. В цілому «Перспективний план...» не було виконано. Незважаючи на труднощі на перше січня 1986 р. лише Київська, Запорізька, Івано-Франківська, Миколаївська, Хмельницька, Черкаська області та м. Севастополь завершили роботу. На несвоєчасне виконання плану

вплинули і не визначені норми часу на певні роботи рекласифікації, що не дало змоги зробити реальні розрахунки витрат часу та встановлення оптимальних термінів. Крім того, не припинялося обслуговування читачів, що також утруднювало роботу, і лише станом на перше січня 1988 р. масові бібліотеки Української РСР системи Міністерства культури роботу з переводу фондів на основі нового видання бібліотечно-бібліографічної класифікації завершили.

У 1986 р. світ побачило 2-ге видання «Библиотечно-библиографическая классификация: Таблицы для детских и школьных библиотек» [22] зі змінами в загальній та частковій методиках систематизації літератури. Таблиці в цілому розширилися, в них з'явилися додаткові класифікаційні ділення, що полегшувало класифікацію літератури для учнів старших класів ушкільних бібліотеках. Деталізації зазнали методичні вказівки, з'явилися нові додатки: «Структура систематического каталога литературы для учащихся 8–9 лет», «Структура систематического каталога научно-методической и педагогической литературы для учителей в школьных библиотеках», «Структура систематического каталога звукозаписей».

В 1990-х роках постала необхідність в оновленні таблиць ББК, зокрема, в модернізації змісту та структури, принципів її створення, ведення та розповсюдження. Програма модернізації, що розроблялась Російською Державною бібліотекою, яка завжди виконувала функції наукового та організаційно-методичного центру ББК, отримала високу оцінку експертів Міжнародного суспільства з організації знань. В результаті ББК було включено як національну класифікаційну систему Росії до числа найсильніших класифікаційних систем (поряд з міжнародними десятковими класифікаціями Д'юї, УДК, а також національною класифікаційною системою США).

Після виходу у 1997 р. видання «Библиотечно-библиографическая классификация: Рабочие таблицы для массовых библиотек» [23] у 1998 р. побачило світ видання «Библиотечно-библиографическая классификация: Таблицы для детских и школьных библиотек» [24]. Нововведення значно збагатили понятійний апарат таблиць, що ввібрав багато нових тем, проблем, явищ і відобразив зміни в періодизації історії та політичної карти світу. Під час переробки циклу суспільних наук основну увагу у виданні звернено на відображення нової проблематики та термінології. У всьому циклі кардинально оновлено теоретичні розділи, знято ділення за ідеологічною ознакою на марксистську та немарксистську літературу.

В 2002 р. почався новий етап розвитку бібліотечно-бібліографічної класифікації. На сьогодні ББК представлено трьома основними варіантами:

повними, середніми та скороченими таблицями, а також розробленими на їхній основі спеціалізованими варіантами і версіями. Як правило, таблиці ББК для дитячих бібліотек завжди видавалися після виходу в світ повних або середніх таблиць ББК, повторюючи їхню структуру, враховуючи зміни та доповнення, розрізняючись лише за ступенем деталізації (глибиною розкриття змісту таблиць).

Науково-дослідним центром ББК та Російською державною дитячою бібліотекою було прийнято рішення про вихід у 2008 р. нового 4-го видання таблиць бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК) для дитячих і шкільних бібліотек [25], підготовленого на основі 3-го видання таблиць ББК та з урахуванням змін, внесених відповідно до опублікованих випусків Середніх таблиць ББК. Це «проміжне видання» має допомогти бібліотекарям-практикам вже сьогодні застосовувати нововведення в своїй роботі. Зовсім незначних змін зазнали цикли гуманітарних, природничих і технічних наук, тому що саме ці відділи ще не перевидавалися у Середньому варіанті таблиць ББК. На основі аналізу змін і нововведень в новому виданні таблиць ББК кожна бібліотека повинна внести відповідні корективи в свої робочі схеми таблиць, якими користується для систематизації документів. Оскільки за законами міжнародного авторського права, ми не можемо видавати та розповсюджувати єдині адаптовані таблиці ББК для дитячих і шкільних бібліотек українською мовою, робоча схема кожної бібліотеки має стати україномовним варіантом таблиць для створення власних каталогів і картотек.

На сьогодні в мережі бібліотек України для дітей ББК є найрозповсюдженішою. Зміни, внесені в ББК за останні роки, майже нанівець звели ті претензії, що пред'являлися до таблиць у 1990-ті рр. Для внутрішніх потреб бібліотеки – а тут розкривається дуже широкий спектр роботи – ніяка інша система на даний час не може бути ефективнішою. Її основні функції це:

- ✦ систематизація документних масивів на різних носіях інформації;
- ✦ організація довідково-бібліографічного апарату;
- ✦ довідково-бібліографічне обслуговування користувачів інформації;
- ✦ рубрикація традиційних інформаційних видань або їх машиночитних аналогів (покажчики «Нові книги», «Сходінки до знань»);
- ✦ внутрішньобібліотечні технології – робота з фондом (комплектування, облік, наукова обробка, розстановка фонду); бібліографічна робота (виконання тематичних довідок, підготовка бібліографічних посібників, бібліографічне інформування); робота з читачами (консультації по каталогах і картотеках, аналіз читацьких формулярів).

При використанні таблиць ББК варто враховувати як позитивні так і негативні аспекти. Позитивні можна відзначити:

- ⊕ охоплення всіх галузей науки, техніки, культури, людської діяльності – тобто універсальний характер таблиць;
- ⊕ використання тільки цифрових індексів, що порівняно легко запам'ятовуються та зрозумілі фахівцям, що володіють різними мовами;
- ⊕ стандартизація таблиць і уніфікація їх використання в кожній бібліотеці;
- ⊕ використання комбінаційного принципу побудови індексів;
- ⊕ широке використання апарату посилення.

Але є і ряд суттєвих недоліків, які було виявлено у практичній роботі. Так, у ході інформаційного пошуку за таблицями класифікації необхідно враховувати, що в їх основі лежить поняття «рід – вид», а це іноді спричиняє труднощі під час пошуку інформації. Наприклад, часто діти запитують літературу про хижих тварин, але вона окремим розділом не виділена, тому що не існує такого класу. І доводиться шукати літературу за даною темою в багатьох розділах «28.693.35 Птахи»; «28.692.32 Риби»; «28.693.34 Плазуни»; «28.693.36 Ссавці». Або, наприклад, щоб знайти літературу про рослини-мандрівники або рослини-будівельники необхідно переглянути всі видання в розділі «28.59 Вищі рослини». Також певні труднощі викликає систематизація та пошук документів зі сполученням характеристик, пов'язаних один з одним не лише родо-видовими відносинами. Наприклад, зовсім умовно прийнята систематизація літератури з космічної медицини, біологічної хімії, космічної геології. У ББК неможливо врахувати всі випадки зв'язків між предметами, поняттями. Один і той же предмет, поняття, розглянуті з різних сторін, будуть засистематизовані у різні відділи ББК. Наприклад, дуже складний пошук щодо країнознавчої літератури. Якщо, приміром, необхідно знайти літературу про Болгарію, слід звертатися до наступних розділів: «26.89(4БОЛ) Географія Болгарії»; «28.08 Біогеографія»; «63.3(4БОЛ) Історія Болгарії»; «65.9(4БОЛ) Економіка Болгарії»; «66.3(4БОЛ) Внутрішнє положення. Внутрішня політика Болгарії»; «66.4(4БОЛ) Міжнародні відносини та зовнішня політика Болгарії»; «66.75(4БОЛ) Рух та організації молоді Болгарії»; «71 Культура»; «74.27(4БОЛ) Діти в Болгарії. Дитячий рух та організації»; «84(4БОЛ) Література Болгарії»; «85 Мистецтво» (розділи за видами мистецтва). А також до цього переліку можуть бути додані інші загальні розділи класифікації, де враховуються поділ за територіальною ознакою.

Неможливий також за таблицями ББК пошук художньої літератури за темами. У нашій бібліотеці, як і в багатьох бібліотеках для дітей, в

традиційному режимі пошуку у таких випадках доводиться звертатися до спеціально створених багатотемних картотек: жанрових картотек, картотек художніх творів та ін. В електронному каталозі пошук необхідних документів здійснюється на основі предметних рубрик.

Досить складно з таблицями класифікації працювати дітям самостійно. За діючою системою каталогів і картотек, систематичний каталог вже створюється для учнів 2–3 класів. На бібліографічних уроках дітям необхідно пояснити, «що кожна книжечка в бібліотеці має свою прописку, своє чітке закріплене місце зберігання, де її можна знайти». Але, маючи ще не в змозі зрозуміти систематизацію наук – класифікаційні індекси для них нічого не значать, і тому вести самостійний пошук за каталогами їм досить складно. Не завжди основу пошуку – класифікаційні індекси – за допомогою систематичних каталогів можуть зрозуміти і старші школярі.

Систематизація документів та організація повноцінного пошуку згідно з класифікаційними індексами в електронному каталозі допускає застосування машиночитної версії таблиць класифікації та діалогових методів організації пошуку з їх використанням. Фахівцями Національної бібліотеки України для дітей створено електронну версію розгорнутих робочих таблиць ББК, що прописана у формі зовнішнього словника АІБС «Марк-SQL». Робоча схема об'єднує варіанти таблиць для різних вікових категорій: дітей 10–15 років, дітей 8–9 років (<мл>) та організаторів дитячого читання (<В>). Позначки <мл> та <В> у примітках вказують на вибір індексу при систематизації для відповідної групи читачів. Схема також включає ряд ділень для систематизації нотних видань, про що в примітках засвідчує позначка <н>.

Використання електронного варіанту таблиць ББК в автоматизованій системі «МАРК-SQL», дозволяє систематизатору отримати весь перелік рубрик, що розкривають тему, врахувати відповідні аспекти її висвітлення в документі; здійснити правильний вибір ділення відповідно до вікової категорії та виду документу; простежити взаємозв'язок індексів ББК і рубрик в процесі предметизації; зберегти в ЕК всі переваги традиційних каталогів, що увібрали в себе багаторічний досвід бібліотекарів і принести нові можливості пошуку інформації, що надає обчислювальна техніка. Використання словника є досить зручним у відборі індексів та їх наступному переносі в бібліографічний опис. Але без спеціального розробленого програмного забезпечення поки що проводиться двоконтурний пошук. Це значить, що користувач спочатку повинен визначити індекс, а потім уже шукати релевантні йому документи. Під час

виконання кожного контуру пошуку відбуваються втрати інформації і виникнення інформаційного шуму.

Необхідно прагнути, щоб класифікація перетворилася в легкий для читача засіб пошуку зі зручним інтерфейсом. Тому потрібно враховувати, що:

- ✦ процес впровадження змін у ББК малооперативний: повне видання змінених таблиць займає іноді близько 10 років;
- ✦ для електронної версії важливим є вдосконалення гнучкості структури системи, що допускає її перебудову;
- ✦ значну роль відіграє формалізація використання знаків і символів ББК, забезпечення однозначності їх інтерпретації в режимі автоматизованого пошуку інформації;
- ✦ підтримка багатомовності використання;
- ✦ розширення сфери розповсюдження програмних продуктів з використанням в локальних і зведених каталогах.

Основною функцією використання ББК в НБУ для дітей в процесі автоматизованого режиму обробки документів є, насамперед, розміщення документів у фонді. Дана пошукова мова використовується не стільки для формування пошукового образу запиту, скільки є необхідною для безпосереднього визначення місцезнаходження джерел інформації в бібліотеці.

Тож на сьогодні доцільним є паралельне використання декількох ПІМ, що розширює можливості пошуку та обміну інформації. Значно покращити ефективність використання електронного варіанту таблиць може створення авторитетних файлів класифікаційних даних, що має вирішальне значення для подальшого розвитку систем доступу до електронних каталогів.

Підводячи підсумки вищесказаному, хотілося б ще раз звернути увагу на те, що якість системи автоматизації бібліотек багато в чому визначаються тим, які лінгвістичні засоби в ній використовуються. Бібліотечно-бібліографічна класифікація пройшла випробування часом: майже 50 років вона застосовується у мережі масових бібліотек. У світовій практиці немає жодної класифікаційної системи, що має настільки широку палітру варіантів для різних бібліотек – наукових, публічних, дитячих і шкільних. Метою модернізації ББК повинно стати перетворення системи в багатофункціональну ПІМ, що задовольняє всі вимоги сучасного розвитку суспільства знань.

Список використаних джерел

1. *Кленов А. В.* Техника школьной библиотеки : пособие для библиотекарей сред. шк. и учащихся библиотек техникумов / А. В. Кленов. – М. : Индустрия, 1938.
2. *Амбарцумян З. Н.* Таблицы десятичной классификации для детских и школьных библиотек / З. Н. Амбарцумян : под ред. Л. Н. Троповского. – М. : Гос. библиотеч.-изд-во, 1941. – 80 с.
3. *Амбарцумян З. Н.* Таблицы десятичной классификации для детских и школьных библиотек / З. Н. Амбарцумян. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Госкультпросветиздат, 1947. – 128 с.
4. *Троповский Л. Н.* Короткі таблиці десяткової класифікації для невеликих бібліотек : укр. пер. з 2-го випр. і доп. рос. вид. / Л. Н. Троповський. – Х. : Вид-во Кн. палати УРСР, 1947. – 63 с.
5. Книги 1952 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. К. П. Кипарисова. – М., 1952–1953.
6. Книги 1953 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. К. П. Кипарисова. – М., 1953–1954.
7. Книги 1954 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. К. П. Кипарисова. – М., 1954–1955.
8. Книги 1955 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. К. П. Кипарисова. – М., 1955–1956.
9. Книги 1956 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. К. П. Кипарисова. – М., 1956–1957.
10. Книги 1957 года для детских и школьных библиотек : рек. указ. лит. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина ; сост. В. Т. Чернышова. – М., 1957–1958.
11. Схема рубрик для систематичного каталога сільської і колгоспної бібліотек / Ком. у справах культ.-освіт. установ при Раді Міністрів УРСР, наук.-метод. каб. бібліотекознавства. – Х. : Вид-во Кн. палати УРСР, 1953. – 23 с.
12. Схема рубрик для систематичного каталога сільської і колгоспної бібліотек, бібліотек МТС і радгоспів / Голов. упр. культ.-освіт. установ при Раді Міністрів УРСР, наук.-метод. каб. бібліотекознавства. – Х. : Вид-во Кн. палати УРСР, 1954. – 23 с.
13. Каталог детской библиотеки. Вып. 1: Кн. для учащихся 5–8 кл. / М-во культуры РСФСР, Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. – М. : Сов. Россия, 1958. – 336 с.
14. Каталог детской библиотеки. Вып. 2: Кн. для учащихся 5–8 кл. / М-во культуры РСФСР, Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. – М. : Сов. Россия, 1959. – 272 с.
15. Каталог детской библиотеки. Вып. 3: Кн. для учащихся 1–4 кл. / М-во культуры РСФСР, Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. – М. : Сов. Россия, 1959. – 268 с.
16. Ежегодник литературы за 1958 год для детских библиотек : [доп. к «Каталогу детской библиотеки»] / М-во культуры РСФСР. Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. – М., 1959. – 176 с.

17. Таблицы библиотечной классификации для детских библиотек / сост. Межбл. классифик. комис.; под ред. З. Н. Амбарцумяна. – М. : Сов. Россия, 1960. – 88 с.

18. Таблицы библиотечной классификации для детских библиотек / ГБЛ ; под ред. З. Н. Амбарцумяна. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Книга, 1964. – 84 с.

19. Таблицы библиотечной классификации для детских библиотек / ГБЛ ; ГРДБ; под ред. С. П. Иванова. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Книга, 1974. – 140 с.

20. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для дет. б-к / ГБЛ, Гос. Публ. б-ка им. М. Е. Салтыкова-Щедрина, Б-ка АН СССР, Всесоюз. кн. палата, Гос. респ. дет. б-ка РСФСР. – М. : Книга, 1978. – 194 с.

21. Перспективный план внедрения Библиотечно-библиографической классификации (ББК) в государственных массовых и детских библиотеках Украинской ССР на 1981–1985 гг. – К., 1981. – 7 с.

22. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для дет. и школ. б-к / ГБЛ. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Книга, 1986. – 292 с.

23. Библиотечно-библиографическая классификация : рабочие табл. для массовых б-к. – М. : Либеря, 1997. – 688 с.

24. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для дет. и школ. б-к / ГБЛ, Рос. гос. дет. б-ка. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Либеря, 1998. – 320 с.

25. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для дет. и школ. б-к / ГБЛ, Рос. гос. дет. б-ка. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Либеря-Бибинформ, 2008. – 320 с.

УДК 004.78:655.535.54:006.03

Юлія Ейсмонт,

в. о. мол. наук. співробітника НБУВ

**РЕДАГУВАННЯ
ЕЛЕКТРОННИХ РЕФЕРАТИВНИХ РЕСУРСІВ
У КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ
І МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ**

Розкрито роль і місце електронних реферативних ресурсів Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, зокрема «Українки наукової», у популяризації наукового знання в Україні та за її межами. Проаналізовано структуру реферативного тексту, описано особливості його редагування відповідно до вимог оформлення текстів наукового стилю. Розглянуто різні види редагування реферативних текстів та запропоновано шляхи удосконалення такого редагування у контексті вітчизняних і міжнародних стандартів.

Ключові слова: інформаційні ресурси, електронні реферативні ресурси НБУВ, наукове редагування, реферативний текст.

Загальновідомо, що XXI століття – епоха інформатизації, яка ставить надзвичайно суворі вимоги перед усіма, хто причетний до створення національного інформаційного ресурсу (далі – ІР). ІР – це документи та масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах та ін.). Український ІР, його якість, змістове наповнення та конкурентноздатність – візитівка нашої держави за кордоном. Присутність України у світовому інформаційному просторі визначають обсяги і якість інформації про Україну наукову, яка викликає інтерес за кордоном, користується попитом іноземних споживачів інформації. Великого значення у цьому контексті набувають електронні реферативні ресурси, які одними з перших знайомлять іноземців з науковими відкриттями в Україні, результатами експериментальних досліджень з різних галузей наук, зокрема, медичних, природничих, технічних, суспільних, філологічних тощо. Крім того, доступ до реферативних ресурсів надає іноземним споживачам інформації можливість брати участь у наукових дискусіях, які часто виникають серед науковців. Серед найвагоміших електронних ресурсів, що функціонують на теренах України, особливе місце посідають електронні ресурси